

Tráth a Dó: Teaghlaigh an Chreidimh

An Chéadaoin: Oideachas Idirghlúine

Eochairfhocail:

TEAGHLACH
CREIDEAMH
CEILIÚRADH
NÓSANNA
TRADISIÚN
SACRAIMINT
IONADACHT
TIOMANTAS

Nóta: Bí aireach faoin ábhar más rud é gur chaill daltaí áirithe na seantuismitheoirí le déanaí.

F

Féach: www.youtube.com/watch?v=2YxCR2a-sxl (1 nóiméad 20)

AN TSEOID AGUS AN FILLTEÁN

Bhreathnaigh mé sa scáthán. Cad a bhí le sonrú? Bhí seanbhean chríonna ag stánadh amach orm. Bhí aghaidh rocach os mo chomhair, an ghruaig thanaí ar dhath an airgid. Cad as a dtáinig tusa, a dúirt mé?

Bhí tú láidir agus bríomhar tráth, anois is duine lag caite tú, cé go ndearna tú gach iarracht tionchar na mblianta a sheachaint. Samhlaíodh dom gur labhair mo scáil liom:

Tá tusa ag breathnú ar an bhfillteán, agus ní ar an tseoid istigh. Is cloch lómhar tusa, is péarla luachmhar tú, is píosa seodra uathúil tú, níl do leithéid ar dhroim an domhain.

Cé gur tháinig meath ar an bhfillteán, tá an tseoid istigh chomh geal, snasta, lonrach agus a bhí riamh. Tabhair aire don rud atá ar an taobh istigh, ní don chlúdach atá ar an taobh amuigh. Bíodh croí maith grámhar lách istigh ionat.

Nuair a bhainfean an clúdach fillte caite díot, scaoilfean saor tú mar sheoid, agus lonróidh glóir Dé uait go síoraí!

Wanda B. Goines
wandaburchgoines.com

Bhí Wanda ceithre scór agus dhá bhliain déag d'aois nuair a scríobh sí an scéal seo. Fuair sí bás sa bhliain 2016. Chaith sí saol thar a bheith suimiúil. D'éirigh léi céim san ailtireacht a bhaint amach ó Ollscoil Oregon sa bhliain 1943, rud a bhí neamhghnách do na mná ag an am. Rinne sí staidéar ina dhiaidh sin ar an rince nua-aoiseach ag Ollscoil Wisconsin. Phós sí sa bhliain 1944 agus bhí ochtar clainne uirthi. Is é an t-ealaíontóir cáiliúil David Goines duine acu. Deir sé gur ise an chéad mhúinteoir ealaíne a bhí aige. Ealaíontóir tréitheach gairmiúil a bhí inti féin. Tá saothair ealaíne agus dealbhóireacht dá cuid ar taispeáint in ionad dianchúraim na nua-naíoch ag ospidéal Alta Bates i mBerkeley, California. Tá a cuid saothair le sonrú in áiteanna cónaithe a cairde, a clann clainne agus a páistí chomh maith.

P

Plé

Scríobh síos na freagraí ar na ceistanna seo. Déan grúpaí leis na freagraí a phlé.

- Cén cuid den scéal is mó a chuaigh i bhfeidhm ort?
- An bhfuil níos mó meas ar an bhfillteán ná mar atá ar an tseoid sa tsochaí seo?
- An bhfuil ionadh ort go raibh céim san ailtireacht ag Wanda agus gur ealaíontóir gairmiúil a bhí inti? An ndéanaimid steiréitíopa den duine aosta, uaireanta?
- Cad a cheapann tú faoin bpíosa deireanach: 'Nuair a bhainfear an clúdach fillte díot, scaoilfear saor tú mar sheoid, agus lonróidh glóir Dé uait go síoraí!'

M

Machnamh

Amoris Laetitia (193)

Is míbhuntáiste suntasach é sa tsochaí seo go bhfuil easpa cuimhne stairiúil ina measc. Má bhíonn an dearcadh ann gur ceart an t-am atá thart a dhearmad, is dearcadh neamhaibí a leithéid. Caithfear eolas a bheith againn faoin ábhar stairiúil agus a bheith in ann breith a thabhairt faoi gach ar tharla, sula bhféadfaimis an todhchaí a thógáil. Is cuid bhunúsach den fhás é an chuimhne a choimeád: 'Cuimhnígí ar an am fadó (Eabh. 10:32). Is maith an rud é go mbeadh an t-aos óg ag éisteacht le daoine aosta ag insint scéalta ón sean-am, bíonn siad páirteach i stair an teaghlach, stair na timpeallachta, stair na tíre. Mura mbíonn meas ag an teaghlach ar na seantuismitheoirí ionas go ndéantar cúram díobh, tá an teaghlach sin ag dul i léig. Is iad an aicme aosta stair bheo an teaghlach, agus beidh rath ar an mhuintir a thugann aire díobh. Tá víreas marfach i gcroí na sochaí nach dtugann aire do na daoine aosta. Tá na fréamhacha bainte díobh.

- An féidir le sochaí an lae inniu rudaí a fhoghlaim ón am atá thart? An bhfuil an fócas go hiomlán ar an am i láthair?
- An bhfuil 'stair bheo' do mhuintir féin ar eolas agat? An dtuigeann tú cad as do do theaghlach féin ó thús?
- An féidir leat samplaí a thabhairt gur aicme eisiata iad na daoine aosta sa tsochaí seo?

F

Féach: www.youtube.com/watch?v=BqSxjmvXzzY (4 nóiméad 35)

P

Plé

- Cad é an chuid den scéal thuasluaite is mó a thaitníonn leat?
- Déan achoimre den chomhairle a thug an duine óg agus an duine níos sine.
- Cad iad na gnéithe is fearr de shaol an duine óig agus de shaol an duine níos sine?

R

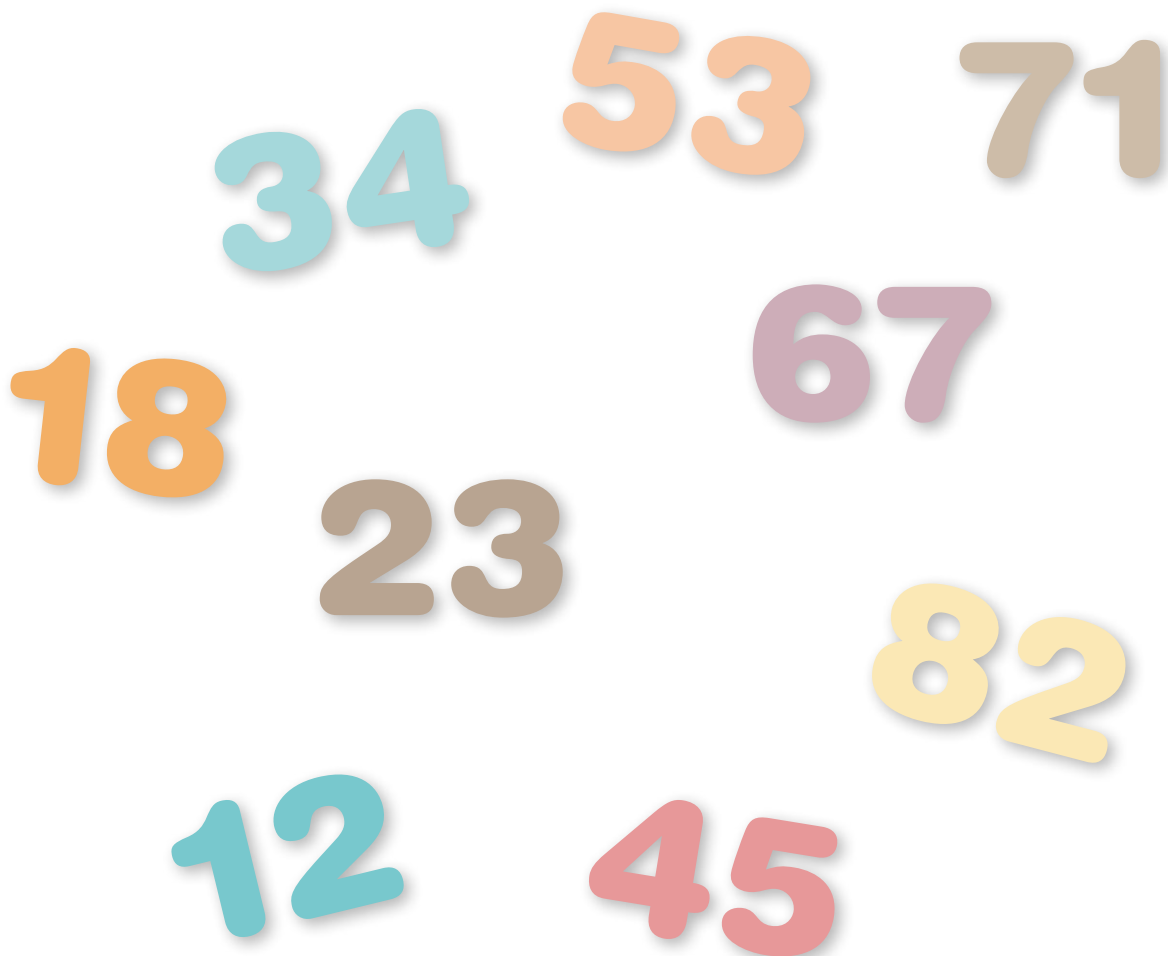
Machnamh

Samhlaigh gur seandúine tú. Scríobh litir chuig duine óg ag tabhairt comhairle maidir leis an saol a chaitheamh.

G

Gníomhaíocht

Cén aois a bheidh agat nuair a bheidh tú sean? Cé mhéad bliain atá fágtha go dtí an t-am sin? Cuir ceist ar dhaltáí eile faoin aois sheanda. Tóg an aois is óige a deirtear leat ón aois is sine a deirtear leat. Cé mhéad bliain sa difríocht?

M

Machnamh

Amoris Laetitia (191)

'Ná caith uait mé i ndeireadh m'aoise; ná fág mé liom féin nuair a mheathfaidh mo bhrí orm' (Salm 71:9). Seo an achainí a dhéanann na daoine aosta. Níor mhaith leo go dtabharfaí droim láimhe dóibh. Iarrann Dia orainn éisteacht le hachainí na mbochtán, agus iarrann sé orainn éisteacht le hachainí an duine aosta chomh maith.

- An dtabharfá aitheantas d'achainí an duine aosta ar bhealach praiticiúil?

O

Obair Bhreise

Sa bhliain 1976, chuaigh deachtóireacht mhíleata i gcumhacht san Airgintín. Rialtas brúidiúil smachtúil a bhí ann. Gabhadh na mílte duine, céasadh iad, maraíodh iad. Meastar gur tugadh breis agus tríocha míle duine chun siúil, agus nach bhfacthas riamh arís iad. Daoine óga ba ea a bhformhór, idir ocht mbliana déag d'aois agus tríocha a cúig. Mhair muintir na hAirgintíne go mór faoi eagla an tráth brúidiúil úd. Tugadh an 'Cogadh Salach' ar imeachtaí na mblianta sin. Seachas an céasadh agus an géibheann neamhdhleathach, fuarthas amach i bhfad ina dhiaidh sin gur tógadh na daoine neamhchiontacha seo, gur tugadh drugaí dóibh agus gur caitheadh amach as eitleáin iad os cionn abhainn La Plata iad, nó isteach san Aigéan Atlantach.

Baineadh leanaí agus páistí óga óna muintir agus tugadh ar altram iad gan cead ar bith. Uaireanta tugadh na daoine óga seo do dhaoine a bhí bainteach leis an rialtas brúidiúil, uaireanta tugadh iad do dhaoine nár thuig cad as ar tháinig siad, agus gur maraíodh na tuismitheoirí ina dhiaidh sin. Tharla sé freisin go raibh mná ar rugadh orthu ag iompar clainne, gur tugadh aire dóibh go dtí gur rugadh na leanaí, agus ansin gur maraíodh na máithreacha. Mhair an córas seo go dtí an bhliain 1983. I rith an ama, chuir grúpa máithreacha a raibh mic nó iníonacha acu i measc na 'daoine fuadaithe', mar a tugadh orthu, ag déanamh agóide sa Plaza de Mayo, cearnóg mhór a bhí i lár Buenos Aires. Tamall ina dhiaidh sin bhunaigh mná áirithe ar tugadh Seanmháithreacha Plaza de Mayo orthu, agus a raibh amhras orthu gur rugadh ar chlann clainne leo, grúpa éagsúil. Chaith an t-arm anuas orthu, ag rá gur mná le buile gan chiall a bhí iontu, ach leanadar ar aghaidh cé go raibh an t-arm ag bagairt orthu. Meastar gur tugadh breis agus cúig chéad páiste chun siúil. D'éirigh leis na mná, trí fheachtais, trí obair bhleachtaireachta agus tríd an fhógraíocht, a chinntiú go gcuirfí breis agus céad acu ar ais chuig a muintir. Ba scannalach an rud é go raibh baint ag sagairt agus ag mná rialta áirithe leis an uchtú neamhdhleathach seo a choimeád faoi cheilt. Is as an Airgintín don Phápa Proinsias, agus sa bhliain 2016, chinntigh sé go mbeadh annála na hEaglaise san Airgintín ón am sin ar oscailt do chách ionas go mbeadh cabhair ar fáil dóibh siúd a bhí ar lorg na ngaolta a bhí i measc na ndaoine fuadaithe.

F

Féach: www.youtube.com/watch?v=_YO4u8ARy9M (8n 22);
www.youtube.com/watch?v=arBC3T6DsZM (1n 25)

P

Plé

- Cad é do thuairim faoin gcéad fhíseán?
- Cén fáth a ndearna na seanmháithreacha troid in aghaidh an airm ar feadh i bhfad le teacht ar an gclann clainne nach bhfaca siad riamh, don chuid is mó?
- Sa bhliain 2002, thug gunnadóirí anaithnid fogha faoi theach Estela de Carlotta, agus criathraíodh le piléir é. Ba dhuine de bhunaitheoirí Seanmháithreacha Plaza de Mayo í. Ní shamhlófaí duit go dtarlódh a leithéid do sheanmháthair a bhí ag feidhmiú go síochánta in aghaidh an chórais bhrúidiúil. Smaoinigh ar na bealaí inar féidir le seandaoine sinn a spreagadh. Ar thug seandúine ar bith spreagadh duitse maidir leis an gcreideamh, an freastal ar an duine eile?

G

Gníomhaíocht

Déan taighde faoi dhuine cáiliúil na linne seo, nó ón am atá thart (m.sh. Nelson Mandela, an Mháthair Teresa). Léirigh don rang cén fáth gur duine spreagúil an duine sin.

